

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА**

Навчально-науковий юридичний інститут

Кафедра трудового, екологічного та аграрного права

**СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ЗАХИСТ ПРАВА НА БЕЗПЕЧНЕ ДОВКІЛЛЯ**

Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський)

Освітні програми   Екологія

Спеціальності   101 Екологія

Галузі знань   10 Природничі науки

Затверджено на засіданні кафедри
протокол № 7 від 31 січня 2023р.

м. Івано-Франківськ - 2023

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	Захист права на безпечне довкілля
Викладач (-і)	Мороз Галина Василівна, доц., к.ю.н., доцент кафедри трудового, екологічного та аграрного права
Контактний телефон викладача	Мороз Галина Василівна (0342) 507822
Е-mail викладача	Мороз Галина Василівна galyna.moroz@pnu.edu.ua
Формат дисципліни	Очний
Обсяг дисципліни	3 кредити ЄКТС, 90 год.
Посилання на сайт дистанційного навчання	https://d-learn.pro/
Консультації	Консультації проводяться відповідно до Графіку індивідуальних занять зі студентами, розміщеному на інформаційному стенді та сайті кафедри https://ktetap.pnu.edu.ua/інформація-щодо-навчального-процесу/ Також можливі консультації шляхом листування через електронну пошту.
2. Анотація до навчальної дисципліни	
<p>Стрімке зростання техносфери, інтенсивний розвиток промисловості все більше актуалізують проблему практичної реалізації та захисту права на безпечне для життя і здоров'я довкілля кожної фізичної особи. Негативні екологічні (антропогенні) фактори напряму впливають на основні показники здоров'я населення. Відтак можливість дихати чистим повітрям, споживати чисту питну воду, вільно користуватися природними багатствами тощо повинні гарантуватись на законодавчому рівні.</p> <p>Право на безпечне для життя і здоров'я довкілля закріплено у відповідних актах екологічного законодавства, а також в гл. 21 Цивільного кодексу України, що надає можливість використання конкретних цивільно-правових засобів захисту суб'єктивних прав особи в екологічній сфері та сприяє забезпеченню їх реалізації. Кожен вправі вимагати від держави, юридичних і фізичних осіб виконання ними обов'язків для забезпечення такого стану довкілля, який не порушує право на безпечне довкілля, а вразі його порушення звертатися з вимогою про захист порушеного права.</p> <p><i>В рамках пропонованого спецкурсу будуть досліджені питання:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> змісту та структури права на безпечне довкілля; юридичних критеріїв безпеки довкілля; системи гарантій забезпечення права на безпечне довкілля; правових способів захисту права на безпечне довкілля; судової практики розгляду категорії спорів, що виникають у зв'язку із порушенням права на безпечне довкілля. <p>З огляду на доведеність причинно-наслідкових зв'язків між станом здоров'я людини та впливом на нього факторів довкілля даний спецкурс є актуальним в рамках спеціальності 101 Екологія. Важливо, щоб випускники вищих навчальних закладів володіли необхідними знаннями щодо змісту основного з екологічних прав - права на безпечне довкілля та дієвих способів його захисту.</p>	
3. Мета та цілі навчальної дисципліни	
<p><u>Метою</u> вивчення навчальної дисципліни «Захист права на безпечне довкілля» є формування системи знань щодо можливостей ефективної реалізації права на безпечне довкілля, а також механізмів дієвого захисту даного права в адміністративному та судовому порядку.</p> <p><u>Основними цілями</u> вивчення дисципліни «Захист права на безпечне довкілля» є набуття студентами знань та розуміння змісту положень нормативно-правових актів, що регламентують всі критерії безпечності навколишнього природного середовища та його</p>	

окремих компонентів, які містяться у стандартах і нормативах, а також визначають юридичні засоби захисту і забезпечення прав та інтересів громадян в галузі охорони навколишнього природного середовища.

4. Результати навчання (компетентності)

Загальні компетентності:

Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу джерел права, що стосуються змісту права на безпечне довкілля та способів його захисту.

Здатність застосовувати знання правових норм, що регулюють відносини з реалізації та захисту права на екологічну безпеку, у практичних ситуаціях.

Знання природоохоронних вимог та правових вимог екологічної безпеки в процесі природокористування.

Здатність спілкуватися з експертами з інших галузей, володіючи знаннями природоохоронного законодавства.

Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел, в тому числі і нормативно-правових актів.

Здатність реалізовувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного, демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенство права, прав і свобод людини.

Прагнення до збереження навколишнього середовища.

Фахові компетентності:

Готовність до комунікації в усній та письмовій формах на державній мові України, а також іноземній мові в межах вирішення завдань професійної діяльності.

Знання та розуміння теоретичних основ екології, охорони довкілля та екологічно безпечного природокористування.

Знання сучасних досягнень національного та міжнародного екологічного законодавства.

Здатність інформувати громадськість про стан екологічної безпеки та збалансованого природокористування.

Здатність діяти соціально відповідально та екологічно свідомо.

Здатність до використання сучасних інформаційних ресурсів для екологічних досліджень.

Екологічні мислення і свідомість, ставлення до природи як до унікальної цінності, що забезпечує умови проживання людства, особиста відповідальність за стан довкілля на місцевому, регіональному, національному та глобальному рівнях.

Програмні результати навчання:

Формулювати, розуміти та тлумачити основні екологічні закони, правила та принципи охорони довкілля та природокористування.

Розв'язувати проблеми у сфері захисту права на безпечне навколишнього середовища із застосуванням загальноприйнятих та/або стандартних підходів та міжнародного і вітчизняного досвіду.

Уміти формувати запити та визначати дії, що забезпечують виконання норм і вимог екологічного законодавства.

Розуміти і реалізовувати свої права та обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності вільного демократичного суспільства, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

Здатність демонструвати знання природоохоронного права.

Вдосконалювати знання і навички за допомогою довідкової та нормативної літератури, відповідної документації для вирішення практичних завдань, пов'язаних з професійною діяльністю.

5. Організація навчання

Обсяг навчальної дисципліни

Вид заняття		Загальна кількість годин		
лекції		12		
семінарські заняття / практичні / лабораторні		18		
самостійна робота		60		
Ознаки навчальної дисципліни				
Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативна / вибіркова	
будь-який	101 Екологія	будь-який	вибіркова	
Тематика навчальної дисципліни				
Тема		кількість год.		
		лекції	заняття	сам. роб.
Тема 1. Екологічні права у системі конституційних та міжнародних прав людини і громадянина		2	2	4
Тема 2. Право на безпечне навколишнє природне середовище – центральний елемент системи екологічних прав громадян		2	2	4
Тема 3. Система гарантій реалізації та захисту екологічних прав громадян			-	6
Тема 4. Нормування і стандартизація в сфері забезпечення екологічної безпеки		2	2	8
Тема 5. Юридичні засади захисту права громадян на безпечне довкілля		2	2	6
Тема 6. Відповідальність у системі гарантій реалізації та захисту екологічних прав громадян		-	2	8
Тема 7. Принципи адміністративно-правової охорони права на безпечне довкілля		-	-	6
Тема 8. Правові питання компенсації шкоди, заподіяної порушенням права на безпечне довкілля		2	2	6
Тема 9. Проблеми доступу до правосуддя при захисті екологічних прав		-	2	6
Тема 10. Міжнародно-правові аспекти судового захисту екологічних прав громадян		2	2	6
ЗАГ.:		12	18	60
6. Система оцінювання навчальної дисципліни				
Загальна система оцінювання навчальної дисципліни	Накопичування балів під час вивчення дисципліни Види навчальної роботи Лекція Семінарське заняття			
	Максимальна к-кість балів - 45 (оцінка за 5-бальною системою; за підсумком середній бал множиться на коефіцієнт 9: наприклад, 4*9=36)			

	Індивідуальне завдання 5 Контрольна робота 50 Максимальна кількість балів 100
Вимоги до письмової роботи	Вивчення дисципліни передбачає <u>обов'язкове</u> виконання всіма студентами одної письмової модульної контрольної роботи. Робота виконується на 7 семінарському занятті та охоплює два змістових модулі. На контрольну виноситься 2 описових завдання, які оцінюються по 10 балів, питання порівняльного характеру (10 балів), 2 тестові запитання (по 5 балів) та завдання практичного характеру (10 балів). Максимальний бал за контрольну становить 50. <u>За бажанням (для отримання додаткових до 5 балів)</u> студенти можуть виконувати індивідуальні завдання за темою відповідного семінарського заняття.
Семінарські заняття	Система оцінювання семінарських занять: поточні оцінки успішності та контролю самостійної роботи студентів (5 – «відмінно», 4 – «добре», 3 – «задовільно», 2 – «незадовільно») – виставляються під час проведення семінарських (практичних, лабораторних) занять.
Умови допуску до підсумкового контролю	За результатами контролю знань на семінарських (практичних, лабораторних) заняттях в кінці семестру виводиться підсумкова оцінка за семінарські (практичні, лабораторні) заняття та самостійну роботу як середнє арифметичне всіх отриманих оцінок за семінарські (практичні) заняття і оцінок самостійної роботи. Підсумковий бал розраховується та виставляється викладачем на останньому семінарському (практичному) занятті та складається з суми підсумкового балу за семінарські (практичні) заняття та самостійну роботу (максимально 45 балів), балу за модульну контрольну роботу (максимально 50 балів) і балу за індивідуальну роботу (максимально 5 балів) та в сукупності становить максимальну 100 балів.
Підсумковий контроль	<u>Підсумковий контроль</u> – залік у письмовій формі. На залік виноситься 5 описових завдань, які оцінюються по 20 балів. Максимальний бал за залік становить 100 балів.
7. Політика навчальної дисципліни	
<p><u>Письмові роботи:</u> Планується виконання студентами обов'язкових та додаткових декількох видів письмових робіт: обов'язкової письмової контрольної роботи, письмових тестових завдань за темами, винесеними на самостійне опрацювання (перелік міститься в Методичних вказівках для підготовки до семінарських (практичних) занять), письмових експрес-опитувань на семінарських заняттях тощо, а також додаткових письмових індивідуальних завдань, – <i>Методичні вказівки розміщені на сайті кафедри.</i></p> <p><u>Академічна доброчесність:</u> Очікується, що студенти будуть дотримуватися принципів академічної доброчесності, усвідомлюючи наслідки її порушення, що визначається Положенням про запобігання академічному плагіату в Прикарпатському національному університеті імені Василя</p>	

Стефаніка <https://pnu.edu.ua/wp-content/uploads/2022/10/Нова-редакція-Положення-про-запобігання-академічному-плагіату.pdf>.

Відвідування занять

Відвідання занять є важливою складовою навчання. Очікується, що всі студенти відвідають лекції і практичні заняття.

Пропуски семінарських (практичних, лабораторних) занять відпрацьовуються в обов'язковому порядку. Студент зобов'язаний відпрацювати пропущене заняття впродовж двох тижнів з дня пропуску заняття.

8. Рекомендована література

1. Краснова М.В., Краснова Ю.А. Реалізація та захист екологічних прав громадян: теоретико-правові аспекти: наукове видання. Київ: ФОП Ямчинський О.В., 2021.
2. Екологічне право України: підручник / За ред. А. П. Гетьмана, М. В. Шульги. Харків: Право, 2009.
3. Екологічне право України. Особлива частина: навч. Посібник / О. М. Шуміло (кер. авт. кол.), В. А. Зуєв, І. В. Бригадир та ін. К.: ЦУЛ, 2013.
4. Екологічне право України. Академічний курс: підручник / За ред. Ю. С. Шемшученка. К.: Юридична думка, 2005.
5. Кобецька Н. Р. Екологічне право України: навч. посіб. К.: Юрінком Інтер, 2009.
6. Кобецька Н.Р. Екологічні права громадян України: автореф. дис. на здоб. наук. ст. к.ю.н.: спец. 12.00.06. Київ, 1998.
7. Костицький В. В. Екологічне право України: підручник. Дрогобич: Коло, 2012.
8. Медведєв К.В. Екологічні права громадян України: гарантії їх судового захисту: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.06. Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. Київ, 2012.
9. Кравець Я.В. Екологічні суди: порівняльно-правовий аналіз. Одеса, 2018. <http://dspace.onua.edu.ua/bitstream/handle/11300/9756/atrium%20environmental.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Детальний перелік монографічної, наукової, науково-практичної літератури, нормативних джерел та інформаційних ресурсів до кожної теми міститься в навчально-методичних посібниках, розміщених на сторінці кафедри та наданих студентам на першому навчальному занятті.

Викладач:

к.ю.н., доц. Галина МОРОЗ